

Ansøgning om tilskud efter § 16 til særligt vanskeligt stillede kommuner

Ansøger: 550 Tønder

Ansøgning om tilskud efter § 16 til særligt vanskeligt stillede kommuner i hele landet indtastes og godkendes senest **torsdag den 6. august 2020.**

Der henvises til ministeriets brev af 1. juli 2020 vedr. kommunernes budgetlægning for 2021 for en beskrivelse af særtilskudspuljen.

Spørgsmål vedr. ansøgningen kan herudover besvares af Anders Callesen (anca@sim.dk / 72 28 25 73).

Kort indberetningsvejledning:

Dette ansøgningskema giver mulighed for at anføre lange tekster i samtlige spørgsmål. For at undgå at miste lange indtastede tekster, hvis du skulle miste forbindelsen til ministeriet, kan det være en god sikkerhed at trykke 'Send' ind i mellem, for så bliver teksten gemt. Du kan gøre dette, så snart du har udfyldt kontaktpersonoplysningerne nederst. Bemærk i øvrigt, at det er muligt at kopiere (copy/paste) tekst fra andre programmer ind i de enkelte tekstbokse.

Du afslutter ansøgningen ved at trykke 'Godkend', hvorefter du ikke kan rette i ansøgningen længere.

Umiddelbart efter du har trykket 'Godkend', vises ansøgningen i en udskrivningsvenlig udgave *med dato- og underskriftsline nederst*. Disse linjer er alene medtaget for at give ansøger mulighed for at printe ansøgningen ud, udfylde linjerne og gemme udskriften som intern kvittering for indsendelsen af ansøgningen.

I. Ansøgning

1) Beskriv kommunens væsentligste begrundelser for ansøgningen inkl. evt. beløb:

(max 1.000 tegn)

Der ansøges om størst muligt bidrag fra puljen fordi Tønder Kommune er den 7. mest udfordrede kommune ud fra de kriterier § 16 tildeles efter. Dette fremgår af rapport som Dataproses har udarbejdet for Tønder Kommune.

Indfasningen af udligningsreformen over 2 år betyder sammen med en uheldig udvikling og vægt af sociale kriterier, at gevinsten langt fra er tilstrækkelig til at sikre en økonomisk balance som gør kommunen i stand til at investere de nødvendige midler i en fortsat udvikling i velfærd og erhvervsudvikling.

Kun gennem yderligere tilskud har Tønder Kommune bedre mulighed for at skabe de nødvendige servicetilbud og forudsætninger for at minimere faldet i befolkningstallet.

2) Beskriv kommunens indsatser i forhold til at forbedre kommunens økonomiske situation. Fx strukturtilpasninger, effektiviseringstiltag mm.:

(max 1.250 tegn)

Tønder Kommune har gennem en årrække arbejdet for at tilpasse sig den ændrede demografi og de økonomiske udfordringer. Udover en årlig reduktion på 1 % af alle serviceområder har kommunen

et stærkt fokus på at effektivisere den kommunale drift, både gennem strukturelle ændringer og optimering af arbejdsgange. Dette sker for at levere mest mulig service til borgerne. Samtidig er der fokus på erhvervs- og turismeudvikling gennem Tønder Marsk Initiativet og byudvikling i kommunens centerbyer.

3) Beskriv kommunens demografiske og socioøkonomiske situation:

(max 1.250 tegn)

Tønder Kommune er samlet set den 9. mest udfordrede kommune i forhold til kriteriet. Dette begrundes hovedsagelig i at befolkningstallet i er faldet 1,42 % i perioden 2016-2020 samt at kommunen har landets 5. laveste beskatningsgrundlag.

Kommunen har i perioden 2018-2020 haft en vækst i 70+ årige med 5,79% og et fald i antal 0-16 årige på 3,67%. Andelen af 80+ årige er 32 % over landsgennemsnittet og den 17 højeste i hele landet.

Det er primært personer i den erhvervsaktive alder der fraflytter kommunen. Ligeledes flytter mange unge fra kommunen, typisk i forbindelse med uddannelse, og desværre er det et fåtal der vender tilbage til kommunen efter endt uddannelse.

4) Beskriv kommunens aktuelle økonomiske situation:

(max 1.250 tegn)

Tønder Kommune er den 22. mest pressede kommune i forhold til kriteriet. Dette skyldes meget lav vækst i beskatningsgrundlaget samt en lav udvikling i indtægter i form af tilskud, udligning og skatteindtægter.

Væksten i beskatningsgrundlaget fra 2020-2021 er landets 13 laveste. Udviklingen i de samlede indtægter fra skatter og tilskud ligger 13 % under landsgennemsnittet og underbygger således at effekten af udligningsreformen ikke har medført den forventede positive udvikling i kommunens indtægter.

For at kunne afsætte de nødvendige budgetmidler til den stærkt stigende ældrebefolkning og til det specialiserede

socialområde er det nødvendigt med et konstant pres på kernevelfærden. En udvikling som betyder et serviceniveau som ikke kan matche andre kommuner med bedre rammebetingelser.

5) Beskriv kommunens generelle økonomiske vilkår:

(max 1.250 tegn)

Tønder Kommune er den 23. mest belastede kommune i forhold til kriteriet. Dette skyldes hovedsageligt det 5. laveste beskatningsgrundlag sammenholdt med de 12. højeste udgifter til indkomstoverførsler. I forhold til udgifterne til børn og unge med særlige behov og førtidspensionsområdet ligger kommunen også blandt den 20 mest udfordrede kommuner. Den øgede brug af minimumsnormeringer og kvalitetsstandarder betyder at den andel af økonomien hvor kommunen reelt selv kan bestemme serviceniveauet bliver mindre og mindre. Når forskellen i rammevilkår på 3-5 % totalt set, skal udmøntes kan det betyde at serviceniveauet på nogle områder skal beskæres meget kraftigt.

6) Beskriv kommunens udvikling i udgifter på kernevelfærdsområder og anlæg:

(max 1.250 tegn)

Tønder Kommune har den 15. laveste udgiftsvækst hvilket udtrykker at det økonomiske pres nødvendiggør et lavt serviceniveau. På folkeskoleområdet har kommunen haft den 6 laveste vækst mens børnepasningsområdet har haft den 15. laveste vækst. I forhold til anlæg har væksten på kernevelfærdsområderne været 73,8 % af landsgennemsnittet.

De demografiske udfordringer fordrer løbende struktur- og kapacitetstilpasninger på kernevelfærdsområderne. Her er det konstant en udfordring at prioritere og finansiere de nødvendige anlægsinvesteringer.

Samtidig forsøger kommunen gennem samarbejde med store fonde at ændre på den negative udvikling med faldende befolkningstal og nedgangen i antallet af arbejdspladser.

II. Eventuelle bemærkninger

Anfør evt. supplerende bemærkninger til ansøgningen:

(max 1.000 tegn)

Tønder Kommune er fortsat meget afhængig af særtilskud, finansieringstilskud og forskellige kompensationsordninger. Kommunalbestyrelsen er meget fokuseret på at være herre i eget hus. Selv om udligningsreformen på sigt er et skridt i den rigtige retning gør indfasningen og den generelle usikkerhed som Covid19 situationen har skabt, at der fortsat er behov for en hjælpende hånd for at sikre lige vilkår i forhold til at levere en rimelig service til alle landets borgere.

Kontaktoplysninger til kommunal(e) sagsbehandler(e):

Navn(e) og titel	Anders Vindelbo - Specialkonsulent
Telefonnumre	74929055 el 21387584
Sagsbehandler(e) og afdelingens e-postkasser (adskil flere med semikolon)	anv@toender.dk;jic@toender.dk

Sådan behandler vi personoplysninger

Dato:

06/08/2020

Underskrift:

Anders Vindelbo

Hvordan placerer Tønder Kommune sig på de forskellige parametre vedrørende §16-puljen?

Følgende notat har til formål at beskrive, hvordan Tønder Kommune er placeret inden for de parametre, som danner grundlaget for fordelingen af §16 puljens midler til særligt vanskeligt stillede kommuner. I forbindelse med ansøgningen bliver der lagt vægt på følgende fire hovedkriterier:

- Demografiske udfordringer
- Aktuelle økonomiske udfordringer
- Vedvarende økonomiske udfordringer
- Særlig lav udvikling i enhedsudgifter på kernevelfærdsområder (dagpasnings-, folkeskole- og ældreområdet) samt anlæg

Udover opfyldelse af et eller flere af de fire overstående hovedkriterier, vil kommunens størrelse og en række andre forhold blive taget i vurdering. Herunder kommunens udvikling i 2020 i forhold til 2019. Fordelingen af tilskuddet sker på baggrund af en samlet vurdering af kommunens økonomiske situation og er et supplement til det generelle tilskuds- og udligningssystem.

Nærværende rapport har til formål konkret at skitsere, hvordan Tønder Kommune placeres inden for de fire hovedkriterier. Med afsæt i ovenstående vil Tønder Kommunes placering inden for de enkelte kriterier blive sammenlignet med henholdsvis Sønderborg, Haderslev, Aabenraa og Svendborg Kommuner foruden landsgennemsnittet. Rangement i forhold til hele landet vurderes at give et bedre overblik over, hvor Tønder Kommune særligt er udfordret.

Nedenstående afsnit vil præsentere den overordnede konklusion vedrørende gennemgangen.

1.0 Overordnet konklusion

På baggrund af gennemgangen vedrørende de fire hovedkriterier omhandlende demografiske udfordringer, aktuelle og vedvarende økonomiske problemstillinger og udgiftsvæksten inden for kernevelfærdsområderne fremgår Tønder Kommunes samlede rangering inden for de forskellige hovedkriterier og følgelig den samlede rangering heraf blandt landets kommuner af nedenstående tabel.

Kommune	Hovedkriterium 1	Hovedkriterium 2	Hovedkriterium 3	Hovedkriterium 4	Samlet
Tønder	9	22	23	15	7
Sønderborg	14	37	27	77	36
Haderslev	20	59	22	44	25
Aabenraa	21	88	34	57	53
Svendborg	29	10	17	10	6

Tabel 1: Kommunernes samlede rangering af de fire hovedkriterier

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, no-egletal.dk, egen tilvirkning

Som det fremgår af ovenstående er Tønder Kommune den syvende mest udfordrede kommune i landet, når Social- og Indenrigsministeriets samlede kriterier til opgørelse heraf opstilles og sammenlignes mellem landets kommuner.

Ovenstående rangering er udformet ud fra, hvordan Tønder Kommune placeres inden for hver enkelt af de enkelte delelementer i hovedkriterierne. En middelværdi er heraf opgjort og angiver den samlede placeringen inden for hovedkriterierne. Herefter er den samlede score opgjort som middelværdien af de fire hovedkriteriers samlede sum, hvorfor hvert enkelt hovedkriterie vægter 25 pct. i opgørelsen af den samlede score. Tønder Kommune er derfor den anden mest belastede kommune i landet ud fra parametrene i de fire hovedkriterier, når alle disse forhold summeres sammen. Placeringen inden for de enkelte hovedkriterier skyldes i overvejende grad følgende udfordringer.

Tønder Kommune er den kommune, som får den niende laveste score og følgelig placering, når de demografiske kriterier opgøres i hovedkriterium 1. Dette betyder, at Tønder Kommune er den kommune i landet, som har de niende største demografiske udfordringer. Som det fremgår af afsnit 1.1 forekommer dette især på baggrund af et fald i befolkningstallet over perioden 2016-2020 samt et lavt beskatningsgrundlag pr. indbygger.

Hovedkriterium 2 har fokus på de aktuelle økonomiske udfordringer. Når kommunerne rangeres efter denne problemstilling, så oplever Tønder Kommune de 22. mest presserende aktuelle udfordringer blandt landets kommuner. Dette skyldes i høj grad et pres i form af en lav vækst i beskatningsgrundlaget fra 2020 til 2021 samt en lav udvikling i de samlede indtægter i form af tilskud og udligning og skatteindtægter fra indkomstskatten og grundskyldsprovenuet.

Tønder Kommune er kendetegnet ved, at kommunens vedvarende økonomiske udfordringer er på niveau med de aktuelle økonomiske problemstillinger når kommunerne rangeres. Afspejlet igennem hovedkriterie 3 ses det således, at Tønder Kommune er den 23. mest belastede kommune, når de vedvarende økonomiske udfordringer opgøres. Dette skyldes, at kommunen har det 5. laveste beskatningsgrundlag i landet sammenholdt med de 12. højeste udgifter inden for overførselsområdet blandt landets kommuner.

For kommunens udgiftsvækst inden for kernevelfærdsområderne placerer Tønder Kommune sig som nummer 15 blandt landets kommuner. Hvilket afspejler, at 14 kommuner oplever en lavere vækst inden for disse områder end Tønder Kommune. For Tønder Kommune afspejler dette et relativt højt nuværende niveau inden for anlægsområdet. Modsat oplever Tønder Kommune den sjette laveste vækst i udgifterne inden for folkeskoleområdet og de 15. laveste inden for børnepassningsområdet.

Samlet set er Tønder Kommune derfor den syvende mest belastede kommune i landet med afsæt i de kriterier, som Social- og Indenrigsministeriet forventes at anvende til tildelingen af §16 puljen til vanskeligt stillede kommuner.

Opgørelsen heraf er foretaget med afsæt i en sammenholdning af data til illustration af de opsatte kriterier af ministeriet. Dataprocess har selv indsamlet datagrundlaget fra de relevante statistikbanker. Dataprocess har ikke kendskab til, hvorvidt ministeriet anvender de samme tabeller, når puljen fordeles, men har, efter egen evne, forsøgt at indsamle det mest retvisende materiale til skitseringen af de problemstillinger, som ministeriet tager afsæt i. Langt størstedelen af materialet er indsamlet via noegletal.dk. Derudover er materiale fra tilskudsbøgerne vedrørende udligningsopgørelsen anvendt samt statistikbanken.dk. For et af kriterierne, har Dataprocess ikke kunne finde materiale. Dette vedrører en opgørelse af hver kommunes driftsbalance. Gældende herfor er værdierne heraf ikke medtaget i opgørelsen under hovedkriterie 2. Derudover har Dataprocess selv defineret kernevelfærdsområderne som det fremgår af hovedkriterie 4, hvilket derfor også kan afvige fra ministeriets egen opgørelse heraf.

1.1 Kommuner med demografiske udfordringer

Gældende for hovedkriterium 1 er fokusset på de økonomiske problemstillinger blandt landets kommuner med afsæt i de demografiske udfordringer relateret til befolkningsfald eller en betydelig befolkningsfremgang de seneste år. Fokus er på udviklingen inden for følgende kriterier:

- Større fald i befolkningstallet 2016-2020
- Større vækst i befolkningstallet 2018-2020
- Lavt beskatningsgrundlag pr. indbygger 2021 (statsgaranti)
- Vækst i andel 70+ årige 2018-2020 eller fald i andel 0-16 årige 2018-2020
- Høj andel 80+ årige i 2020
- Lav beskæftigelsesfrekvens i 2018

Hvor opgørelsen af udviklingen i befolkningstallet mellem perioden 2016-2020 er med afsæt i de opgjorte værdier herfor på noegletal.dk. Mens udviklingen i beskatningsgrundlaget er hentet fra tilskudsbøgerne vedrørende statsgarantien 2021. Gældende for beskæftigelsesfrekvensen er denne baseret på en opgørelse fra Danmarks Statistik tilgængelig på statistikbanken.dk

Med udgangspunkt heri, præsenterer nedenstående tabel Tønder Kommunes forventede niveau inden for hvert kriterie. Yderligere indgår de fire sammenligningskommuner også i tabellen.

Kommune	Fald i befolkningstallet 2016-2020	Større vækst i befolkningstallet 2018-2020	Lavt beskatningsgrundlag pr. indbygger i 2021 – indeks 100=hele landet
Tønder	-1,42%	-1,09%	85,18%
Sønderborg	-0,69%	-0,58%	91,49%
Haderslev	-0,64%	-0,52%	88,58%
Aabenraa	-0,18%	-0,56%	86,68%
Svendborg	0,12%	-0,68%	88,49%
Yderområdet	-0,65%	-0,78%	89,50%
Hele landet	2,02%	0,72%	100,00%

Tabel 2: Hovedkriterium 1

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Kommune	Fald i befolkningstallet 2016-2020	Større vækst i befolkningstallet 2018-2020	Lavt beskatningsgrundlag pr. indbygger i 2021 – indeks 100=hele landet
Tønder	11	82	5
Sønderborg	17	71	39
Haderslev	23	69	29
Aabenraa	35	70	12
Svendborg	39	75	27

Tabel 3: Rangering af landets 98 kommuner inden for hovedkriterie 1

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Som det fremgår af ovenstående tabel har Tønder Kommune haft et fald i befolkningstallet fra 2016-2020. Faldet herfor har været på -1,42 pct. svarende til en rangering som nummer 11 ud af de 98 kommuner, når rangeringen opgøres med afsæt i kommunen med det højeste fald i befolkningstallet i perioden (Ærø Kommune). På dette punkt opnår Tønder Kommune den højeste befolkningstilbagegang blandt sammenligningskommunerne. Næste kriterie har fokus på en pludselig befolkningstilvækst som eventuelt kan medføre en pludselig stigning i udgiftspresset primært forbundet med strukturelle problemstillinger, herunder eksempelvis manglende pladser i skole og dagtilbud, plejehjem mv. Tønder Kommunes befolkningstilvækst i perioden har været på -1,09 pct. svarende til en rangering som nummer 82/98 kommuner. Slutteligt følger en vægtning af beskatningsgrundlaget (indkomstskat og grundskyld). Heraf fremgår det, at beskatningsgrundlaget i Tønder Kommune for 2021 er på 85,18 pct. af det landsgennemsnitlige niveau svarende til det femte laveste beskatningsgrundlag blandt landets kommuner. Opgørelsen af beskatningsgrundlaget som parametre er gennemgående i det følgende og indgår også i andre kriterier.

Derudover indgår nedenstående forhold også i hovedkriterie 1. Disse forhold vedrører udviklingen i andelen af 70+ årige, 0-16 årige, 80+ årige og beskæftigelsesfrekvensen i kommunerne. Nedenstående to tabeller skitserer Tønder Kommunes udviklingen i disse kategorier inden for de relevante perioder og rangeringen heraf imellem landets kommuner.

Kommune	Vækst i andel 70+ årige	Fald i andel 0-16 årige	Høj andel 80+ årige (indeks 100=landsgennemsnittet)	Lav beskæftigelsesfrekvens (indeks 100=landsgennemsnittet)
Tønder	5,79%	-3,67%	131,95%	98,39%
Sønderborg	4,99%	-4,34%	138,88%	97,72%
Haderslev	5,77%	-3,68%	123,90%	99,06%
Aabenraa	6,42%	-3,35%	117,06%	99,20%
Svendborg	6,79%	-1,25%	122,39%	94,64%
Yderområdet	6,43%	-3,34%	127,58%	98,14%
Hele landet	6,07%	-0,60%	100,00%	100,00%

Tabel 4: Hovedkriterium 1

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, no-egletal.dk, egen tilvirkning

Kommune	Vækst i andel 70+ årige	Fald i andel 0-16 årige	Høj andel 80+ årige	Lav beskæftigelsesfrekvens
Tønder	47	25	17	25
Sønderborg	63	15	11	19
Haderslev	48	24	29	30
Aabenraa	33	32	41	32
Svendborg	19	76	32	10

Tabel 5: Rangering af landets kommuner inden for hovedkriterie 1

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, no-egletal.dk, egen tilvirkning

Som det fremgår af ovenstående tabel har Tønder Kommune haft en vækst i andelen af 70+ årige mellem 2018-2020 på 5,79 pct. svarende til den 47. højeste vækst i landet. For udviklingen blandt

kommunes 0-16 årige ses et fald på -3,67 pct. i andelen disse udgør af befolkningen svarende til det 25. laveste fald i hele landet. Blandt sammenligningskommunerne har Sønderborg og Haderslev Kommuner oplevet et højere fald end Tønder Kommune. For andelen de 80+ årige udgør af befolkningen opnår Tønder Kommune den 17. højeste andel blandt landets kommuner og kun overgået af Sønderborg Kommune blandt sammenligningskommunerne.

Gældende for Tønder Kommunes beskæftigelsesfrekvens var dette den 25. laveste i landet som registreret i 2018 svarende til en andel på 98,39 procent af det landsgennemsnitlige niveau. Dette er tæt på det landsgennemsnitlige niveau og noget bedre end for Svendborg Kommune, der blandt sammenligningskommunerne opnår den 10. laveste beskæftigelsesfrekvens i landet.

Tønder Kommunes primære udfordring i regi af dette hovedkriterie er derfor i overvejende grad tilknyttet en befolkningsafmatning modsvaret af et lavt beskatningsgrundlag pr. borger. For udviklingen i den bosiddende befolkning oplever Tønder Kommune den værste placering i udviklingen blandt de 80+ årige, med den 17. højeste andel herfor i hele landet.

Følgende kapitel vil skitsere Tønder Kommunes aktuelle økonomiske udfordringer.

1.2 Kommuner med aktuelle økonomiske problemer

Gældende for hovedkriterium 2 er fokus på kommunernes aktuelle økonomiske position. Hvilket søges opgjort igennem følgende kriterier:

- Lav gennemsnitlig likviditet pr. indbygger i 2. kvartal 2020
- Lav vækst i beskatningsgrundlaget pr. indbygger 2020-2021 og beskatningsgrundlag pr. indbygger under landsgennemsnittet
- Svag driftsbalance pr. indbygger i 2020 og beskatningsgrundlag pr. indbygger under landsgennemsnittet
- Høj ledighed i 2019
- Fald i indtægter (indkomstskat, grundskyld og udligning) fra 2020-2021
- Større fald i bruttoanlægsudgifter pr. indbygger fra 2017-2019 og lave bruttoanlægsudgifter pr. indbygger i 2017-2019

For de følgende tabeller præciserer de udviklingen inden for kategorierne, i det omfang det har været muligt at finde data herfor. For den gennemsnitlige likviditet pr. indbygger er udgangspunktet i likviditetsopgørelsen efter kassekreditreglen med afsæt i 1. kvartalsopgørelsen for 2020, da dette er den seneste data, som foreligger på noegletal.dk. For beskatningsgrundlaget og udviklingen herfor er denne opgjort med afsæt i udviklingen for statsgarantien 2020-2021. Det har ikke været muligt at lokalisere den anvendte data for opgørelsen af driftsbalancen. Ledighedsopgørelsen er med afsæt i tal fra noegletal.dk, mens faldet i indtægterne er opgjort ud fra udviklingen i de opgjorte værdier for statsgarantien 2020-2021. Bruttoanlægsudgifterne er tillige hentet fra noegletal.dk.

Opgørelserne for Tønder Kommune og de valgte sammenligningskommuner er gengivet i nedenstående tabeller for hovedkriterium 2.

Kommune	Likviditet efter kassekreditreglen seneste opgørelse	Lav vækst i beskatningsgrundlag og beskatningsgrundlag under landsgennemsnittet	Svag driftsbalance og beskatningsgrundlag under landsgennemsnittet
Tønder	85,03%	-0,64%	-
Sønderborg	88,03%	0,36%	-
Haderslev	82,48%	1,22%	-
Aabenraa	91,52%	0,66%	-
Svendborg	36,51%	0,25%	-
Yderområdet	98,44%	0,26%	-
Hele landet	100,00%	0,55%	-

Tabel 6: Hovedkriterium 2

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Kommune	Likviditet efter kassekreditreglen seneste opgørelse	Lav vækst i beskatningsgrundlag og beskatningsgrundlag under landsgennemsnittet	Svag driftsbalance og beskatningsgrundlag under landsgennemsnittet
Tønder	62	13	-
Sønderborg	66	47	-
Haderslev	60	80	-
Aabenraa	70	59	-
Svendborg	20	43	-

Tabel 7: Rangering af landets kommuner inden for hovedkriterie 2

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

I forhold til at skitsere hvorvidt Tønder Kommune oplever aktuelle økonomiske udfordringer er dette ikke tilfældet, når opgørelsen af likviditeten opgøres for kommunen. Således har kommunen en likviditet på 85,03 pct. af det landsgennemsnitlige niveau svarende til den 62. laveste blandt landets kommuner. Det modsatte er dog tilfældet for udviklingen i beskatningsgrundlaget, hvor en negativ vækst på -0,64 pct. fra 2020 til 2021 mod en vækst i hele landet på 0,55 pct. Dette er det statsgaranterede niveau for udligningsopgørelsen, hvor blot 12 kommuner i landet således forventes at opleve en lavere vækst, når udviklingen i kommuner med et beskatningsgrundlag under det landsgennemsnitlige niveau opgøres.

Nedenstående to tabeller gengiver de sidste tre kriterier inden for hovedkriterium 2.

Kommune	Høj ledighed	Udvikling i indtægter (tilskud og udligning samt beskatning)	Fald i bruttoanlægsudgifter
Tønder	96,7%	87,1%	8,4%
Sønderborg	96,7%	79,3%	-32,0%
Haderslev	90,0%	94,2%	-11,9%
Aabenraa	90,0%	117,9%	60,0%
Svendborg	106,7%	93,4%	-18,6%
Yderområdet	103,3%	101,3%	23,0%
Hele landet	100,0%	100,0%	-4,4%

Tabel 8: Hovedkriterium 2

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Kommune	Høj ledighed	Udvikling i indtægter (tilskud og udligning samt beskatning)	Fald i bruttoanlægsudgifter
Tønder	46	29	-
Sønderborg	45	21	-
Haderslev	58	38	30
Aabenraa	59	76	-
Svendborg	29	37	26

Tabel 9: Rangering af landets kommuner inden for hovedkriterie 2

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Som det fremgår af ovenstående tabeller havde Tønder Kommune i 2018 en ledighed på 96,7 pct. af det landsgennemsnitlige niveau svarende til den 46. højeste ledighed i landet. Dette er meget tæt på landsgennemsnittet og er kendetegnet for sammenligningskommunerne foruden Svendborg Kommune med en ledighed på 106,7 pct. af det landsgennemsnitlige niveau svarende til den 29. højeste i hele landet. Opgøres udviklingen i Tønder Kommunes indtægter fra 2020-2021 ses en stigning herfor på 87,1 pct. af det landsgennemsnitlige niveau. Samtlige 98 kommuner kan forvente en stigning i indtægterne i løbende priser, hvorfor dette således ikke afspejler, at kommunen ikke vil opleve udfordringer relateret hertil. Interessant er det således, at kommunens stigning er under det landsgennemsnitlige niveau og den 29. laveste blandt landets 98 kommuner og lavere end alle sammenligningskommunerne foruden Sønderborg Kommune. Tønder Kommune har over perioden ikke oplevet et fald i bruttoanlægsudgifterne, hvorfor kommunen således ikke har opnået en rangering her indenfor. Af sammenligningskommunerne er dette også tilfældet for Sønderborg og Aabenraa Kommuner. Gældende herfor har Tønder Kommune således ikke opnået en rangering og følgelig vægtning heraf set i forhold til den samlede score i den overordnede konklusion som præsenteret i afsnit 1.0.

For kort at opsummere oplever Tønder Kommune således ikke aktuelle økonomiske problemer, når udviklingen i likviditeten, bruttoanlægsudgifterne og ledigheden opgøres. Denne er i stedet relateret til kommunens udvikling i beskatningsgrundlag og den forventede udvikling i kommunens indtægter fra 2020-2021. Gældende herfor er det især udviklingen i beskatningsgrundlaget for 2020-2021, som er mest presserende. Hvor Tønder Kommune således oplever den femte laveste vækst i hele landet.

Hvorvidt dette også kan afspejle vedvarende økonomiske udfordringer for kommunen vil blive gengivet i følgende afsnit vedrørende hovedkriterium 3.

1.3 Kommuner med vedvarende økonomiske udfordringer

Gældende for hovedkriterium 3 er fokus på kommuner med vedvarende økonomiske udfordringer. Måden hvorpå dette søges opgjort er igennem følgende kriterier:

- Lavt beskatningsgrundlag pr. indbygger i 2021 (statsgaranti)
- Højt beskatningsniveau i 2020
- Høj langfristet gæld ultimo 2019
- Høje udgifter til overførsler pr. 17-64 årige i 2019
- Høje udgifter til børn og unge med særlige behov pr. 0-17 årige i 2019
- Høje udgifter til førtidspension pr. 17-64 årige i 2019

Hvor beskatningsgrundlaget pr. indbygger er opgjort med afsæt i det statsgaranterede grundlag for 2021. Beskatningsniveauet angiver den samlede skatteprocent af henholdsvis indkomstkatten og grundskyldsprovenuet mens den langfristede gæld er opgjort på baggrund af tal fra noegletal.dk. Det samme er tilfældet for udgifterne vedrørende overførsler, børn og unge med særlige behov samt førtidspension. Gældende herfor er tallene ligeledes hentet fra noegletal.dk

Nedenstående tabeller afspejler udviklingen inden for de forskellige parametre i hovedkriterie 3.

Kommune	Lavt beskatningsgrundlag pr. indbygger	Beskatningsniveau	Langfristet gæld
Tønder	85,18%	24,95%	88,68%
Sønderborg	91,49%	25,71%	121,16%
Haderslev	88,58%	26,11%	98,45%
Aabenraa	86,68%	25,00%	95,97%
Svendborg	88,49%	26,40%	151,98%
Yderområdet	89,53%	26,03%	134,42%
Hele landet	100,00%	24,92%	100,00%

Tabel 10: Hovedkriterium 3

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Kommune	Lavt beskatningsgrundlag pr. indbygger	Beskatningsniveau	Langfristet gæld
Tønder	5	65	69
Sønderborg	39	35	36
Haderslev	29	28	58
Aabenraa	12	63	61
Svendborg	27	18	18

Tabel 11: Rangement af landets kommuner inden for hovedkriterie 3

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Som det fremgår af ovenstående tabel har Tønder Kommune et beskatningsgrundlag pr. indbygger på 85,18 pct. af det landsgennemsnitlige niveau svarende til det femte laveste i landet. Hvilket er det laveste blandt sammenligningskommunerne, hvor Aabenraa Kommune med en placering som nummer 12 kommer tættest på Tønder Kommunes niveau. Beskatningsniveauet er derimod det 65. højeste i landet og det laveste blandt sammenligningskommunerne. Tønder Kommunes beskatningsniveau er således på 24,95 pct. mod 24,92 pct. for hele landet. Det højeste niveau blandt landets kommuner er gældende i Odsherred Kommune.

Slutteligt har Tønder Kommune en langfristet gæld på 88,68 pct. af det landsgennemsnitlige niveau svarende til det 69. højeste i landet. Selvom Tønder Kommune har et af de laveste beskatningsgrundlag i hele landet er kommunen kendetegnet ved at have et gennemsnitligt beskatningsniveau og en langfristet gæld, som er blandt den laveste tredjedel af landets kommuner. Ud fra disse parametre lader det derfor ikke til, at kommunen er plaget af vedvarende økonomiske udfordringer. I kriteriet indgår tre forsørgelsesområder dog også og udviklingen herfor og følgelig Tønder Kommunes rangering er gengivet i nedenstående to tabeller.

Kommune	Udgifter til overførsler pr. 17-64 årige	Udgifter til børn og unge med særlige behov pr. 0-17 årige	Udgifter til førtidspension pr. 17-64 årige
Tønder	131,31%	126,35%	142,87%
Sønderborg	126,60%	89,42%	140,71%
Haderslev	130,38%	105,09%	138,71%
Aabenraa	113,78%	102,55%	131,81%
Svendborg	119,01%	108,64%	126,61%
Yderområdet	127,49%	126,91%	175,29%
Hele landet	100,00%	100,00%	100,00%

Tabel 12: Hovedkriterium 3

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, no-egletal.dk, egen tilvirkning

Kommune	Udgifter til overførsler pr. 17-64 årige	Udgifter til børn og unge med særlige behov pr. 0-17 årige	Udgifter til førtidspension pr. 17-64 årige
Tønder	12	21	14
Sønderborg	16	63	16
Haderslev	13	36	18
Aabenraa	39	40	21
Svendborg	27	33	26

Tabel 13: Rangering af landets kommuner inden for hovedkriterie 1

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, no-egletal.dk, egen tilvirkning

Som det fremgår af ovenstående to tabeller er Tønder Kommune i højere grad præget af vedvarende udfordringer når udviklingen inden for de tre overførselsområder gennemgås. Gældende herfor har kommunen således de 12. højeste udgifter til overførsler iblandt de 17-64 årige i hele landet, de 21. højeste udgifter til børn og unge og de 14. højeste udgifter til førtidspension. Blandt de fire sammenligningskommuner er Tønder Kommune den kommune, med de højeste udgifter

inden for de tre områder. Sammenlignes det konkrete niveau inden for de tre parametre ses et niveau på henholdsvis 131,31 pct., 126,35 pct. og 142,87 pct. af det landsgennemsnitlige niveau vedrørende udgifterne til overførsler, børn og unge og førtidspensionsområderne.

Tønder Kommune har således vedvarende økonomiske problemer, når niveauet inden for de tre overførselsområder opgøres. Her har kommunen et niveau, der er blandt de højeste i de 98 kommuner. Problematikken herfor har ikke medført et højt beskatningsniveau eller en langfristet gæld, men kommunen er plaget af at have det femte laveste beskatningsgrundlag i hele landet.

I det følgende vil kriterierne i hovedkriterium 4 vedrørende kommuner med lav udgiftsvækst på kernevelværdsområderne og lave anlægsudgifter blive gennemgået.

1.4 Kommuner med lav udgiftsvækst på kernevelfærdsområder og lave anlægsudgifter

Gældende for dette hovedkriterium er dette med afsæt i udgiftsvæksten på kernevelfærdsområderne og lave anlægsudgifter. Alle ud fra en formodning om, at en lav vækst herfor er en indikator for, at en kommunes økonomiske handlemuligheder er presset af udgifter inden for eksempelvis overførselsområdet. Således investeringer herigennem ikke er en mulighed. Hovedkriteriet indeholder følgende parametre:

- Lav udvikling i nettoudgifter til børnepasning pr. 0-13 årige i 2017-2019 og lave udgifter på området i 2017
- Lav udvikling i nettoudgifter til folkeskolen pr. 6-16 årige i 2017-2019 og lave udgifter på området i 2017
- Lav udvikling i nettoudgifter til ældreområdet pr. 65+ årige 2017-2019 og lave udgifter på området i 2017 (**Nb: grundet databrud er opgørelsen fra 2018-2020 i stedet for 2017-2019**)
- Lave udgifter til ældreområdet pr. 67+ årige for budget 2020
- Lave udgifter til voksne med særlige behov pr. 18-66 årige for budget 2020
- Lave bruttoanlægsudgifter pr. indbygger på kvalitetsfundsområderne 2017-2019 og lave bruttoanlægsudgifter pr. indbygger i 2018-2019
- Særlig lave bruttoanlægsudgifter pr. indbygger på kvalitetsfundsområderne 2017-2019 og særlig lave bruttoanlægsudgifter pr. indbygger i 2018-2019
- Lavt beskatningsgrundlag pr. indbygger 2021 (statsgaranti)

Hvor udviklingen i nettoudgifterne til børnepasning, folkeskolen, ældreområdet og voksne med særlige behov er baseret på data fra noegletal.dk. For dataopgørelsen vedrørende udviklingen i nettoudgifterne til ældreområdet er denne baseret på udviklingen mellem 2018-2020 i stedet for 2017-2019. Dette skyldes et databrud, hvor aldersafgrænsningen er rykket og således fremadrettet er baseret på 67+ årige fremfor 65+ årige som tidligere.

Gældende for bruttoanlægsudgifterne er disse for kvalitetsfundsområderne baseret på udviklingen inden for undervisning og kultur, sundhed og sociale opgaver samt beskæftigelse sammenholdt med de samlede bruttoanlægsudgifterne og udviklingen herfor over de pågældende perioder som opgjort på statistikbanken.dk.

Tønder Kommunes placering i forhold til det landsgennemsnitlige niveau og for sammenligningskommunerne er gengivet i nedenstående tabeller.

Kommune	Nettoudgifter til børnepasning	Nettoudgifter til folkeskolen	Nettoudgifter til ældreområdet	Lave udgifter til ældreområdet	Lave udgifter til voksne med særlige behov
Tønder	1,98%	-3,30%	7,86%	90,13%	108,28%
Sønderborg	7,02%	2,30%	4,69%	104,76%	115,32%
Haderslev	10,29%	-2,20%	6,33%	94,08%	107,45%
Aabenraa	9,17%	-3,30%	7,52%	95,73%	108,51%
Svendborg	1,68%	-0,10%	1,08%	93,43%	108,87%
Yderområdet	6,14%	1,97%	4,56%	93,51%	116,75%
Hele landet	3,13%	2,53%	5,23%	100,00%	100,00%

Tabel 14: Hovedkriterium 4

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Kommune	Nettoudgifter til børnepasning	Nettoudgifter til folkeskolen	Nettoudgifter til ældreområdet	Lave udgifter til ældreområdet	Lave udgifter til voksne med særlige behov
Tønder	15	6	50	33	57
Sønderborg	56	25	-	75	81
Haderslev	73	9	40	53	55
Aabenraa	67	5	48	56	58
Svendborg	13	-	13	50	61

Tabel 15: Rangering af landets kommuner inden for hovedkriterie 4

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Som det fremgår af ovenstående har Tønder Kommune haft en vækst under det landsgennemsnitlige niveau i udgifterne inden for børnepasningsområdet og folkeskoleområdet. For udgifterne til ældreområdet har disse været over det landsgennemsnitlige niveau. Da Tønder Kommune inden for alle tre områder i basisåret havde et udgiftsniveau under det landsgennemsnitlige niveau, er der blevet opgjort en rangering af kommunen inden for de tre parametre. Dette er eksempelvis ikke tilfældet for Sønderborg Kommune på ældreområdet og Svendborg Kommune op folkeskoleområdet. Som det fremgår heraf har Tønder Kommune over de gældende perioder oplevet den 15. laveste vækst i udgifterne til børnepasningsområdet, blandt de kommuner som i basisåret har haft udgifter til området under det landsgennemsnitlige niveau. På folkeskoleområdet rangeres kommunen som havende haft den femte laveste vækst. Ingen af sammenligningskommunerne har haft en lavere vækst end Tønder Kommune inden for disse to områder. Modsat har 49 kommuner haft en lavere vækst end Tønder Kommune på ældreområdet. For udgifterne til ældreområdet var disse for budget 2020 anslået til at være de 33. laveste i landet mens udgifterne til voksne med særlige behov var de 57. laveste i landet.

De to nedenstående tabeller afspejler Tønder Kommunes niveau af bruttoanlægsudgifter inden for kvalitetsfundsområderne.

Kommune	Bruttoanlægsudgifter på kvalitetsfundsområderne	Bruttoanlægsudgifter	Lavt beskatningsgrundlag
Tønder	73,88%	99,28%	85,18%
Sønderborg	95,75%	95,27%	91,49%
Haderslev	83,53%	68,44%	88,58%
Aabenraa	100,89%	93,24%	86,68%
Svendborg	69,27%	57,10%	88,49%
Yderområdet	67,77%	81,69%	89,50%
Hele landet	100,00%	100,00%	100,00%

Tabel 16: Hovedkriterium 4

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Kommune	Bruttoanlægsudgifter på kvalitetsfundsområderne	Bruttoanlægsudgifter	Lavt beskatningsgrundlag
Tønder	45	60	5
Sønderborg	69	57	39
Haderslev	60	29	29
Aabenraa	73	56	12
Svendborg	41	14	27

Tabel 17: Rangering af landets kommuner inden for hovedkriterie 4

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets "Kommunal udligning og generelle tilskud", Danmarks Statistik, noegletal.dk, egen tilvirkning

Som det fremgår af ovenstående har Tønder Kommune i perioden 2017-2019 haft bruttoanlægsudgifter på 73,88 pct. af det landsgennemsnitlige niveau pr. indbygger inden for områderne undervisning og kultur, sundhed og sociale opgaver samt beskæftigelse. Dette svarer til det 45. laveste niveau i hele landet. For de samlede bruttoanlægsudgifter har Tønder Kommunes udgifter over perioden 2018-2019 været på 99,28 pct. af det landsgennemsnitlige niveau pr. indbygger og således afspejlet det gennemsnitlige forbrug i hele landet.

Udviklingen i Tønder Kommune er således kendetegnet ved en stigning i udgifterne til ældreområdet, hvilket nok er tilknyttet den skitserede befolkningsudvikling inden for hovedkriterium 1. Modsat har kommunen haft relativt lave udgifter til børneoplysningsområdet og folkeskoleområdet, og væksten herfor har været blandt de laveste i hele landet. For anlægsområdet afspejler Tønder Kommune inden for tidsperioden til en vis grad en gennemsnitskommune.

